

Veje, uden Forfatningsændring, er i Stand til at skabe større Evne til at tage Beslutninger og bringe dem til Udførelse, end vort politiske Maskineri for Øjeblikket frembyder. Man har undertiden nævnt, at det skulde klares ved, at man atter forlod Forholdstalsvalgmaaden, idet man har en Forestilling om, at dersom det kunde lade sig gøre, kunde man naa et fast Partiflertal her i Rigsdagen. Jeg tror ikke det mindste herpaa. Jeg tror, at med den Deling, der nu er i Befolkningen, vil heller ikke et andet Valgsystem muliggøre et af et enkelt Parti udgaaet Flertal her i Tinget. Og hvis det i en given Situation skulde ske, vilde det i hvert Fald kun blive saaledes, at dette Flertal hvilede paa et Mindretal af Vælgerstemmer og netop derved vilde det miste enhver Anseelse i Befolkningen som Leder af det politiske Liv. Man vilde i saa Henseende komme til en Tilstand som den, der efter de sidste Valg har bestaaet i England, og som i høj Grad virker svækkende paa hele det engelske Riges Politik, baade indadtil og udadtil.

Nej, den Vanskelighed, der er, bestaar i, at Befolkningen nu er delt paa ny Vis, en Deling, som medfører, at vi maa gøre os fortrolige med i meget lang Tid at have en Rigsdag, der er sammensat af Partier, hvoraf intet har Flertal. Spørgsmaalet er da, om et saadant Forhold ikke, saaledes som det naturligt paabyder, kan medføre et Samarbejde mellem alle Partier eller mellem visse Partigrupper af anden Karakter, end vi hidtil har kendt. Tidligere kunde man jo have en fast Regeringsmajoritet, der satte sin Villie igennem, og en Oppositionsgruppe, der havde den Opgave at undergrave, om jeg saa maa sige, den siddende Regering, i Tillid til, at naar dennes Dage var omme — forhaabentlig ved næste Valg —, saa kunde den paagældende Oppositionsgruppe selv tage Ledelsen. Noget saadant er ikke muligt nu. Vi maa efter hvert nyt Valg regne med, at Spørgsmaalet rejser sig — ikke om hvilket Flertal her i Tinget der nu skal tage Ledelsen, men hvilket Mindretal der skal danne Ministerium, og hvorledes dette Mindretal skal stille sig til de andre Partier. Og her er det mit Indtryk, at bortset fra selve Krigstiden og Tiden deromkring er det ikke lykkedes Partierne at samarbejde paa en tilfredsstillende Maade under de nye Vilkaar, der knytter sig til Mindretalsministerier; Ministerierne har vedblivende ligesom følt sig, som om de var udgaaet af et Flertal og kunde tillade sig at føre en Politik af samme Karakter som den, Flertalsministerier kunde føre. Man har haft Usikkerhed, megen Usik-

kerhed med Hensyn til, hvorledes man overhovedet skulde bygge et saadant Ministerium op, hvilken parlamentarisk Teori der skulde danne Grundlaget derfor, og man har i Tiden fra 1920 til 1926 været inde i en Teori, som efter mit Skøn er helt og aldeles uholdbar, nemlig Forestillingen om, at det skulde være en naturlig parlamentarisk Situation, at det største Mindretal alene dannede Regeringen og derefter søgte sig et saakaldt Støtteparti, som det mere eller mindre godt kunde samarbejde med. Jeg tror ikke paa, at dette er en naturlig Løsning af de paagældende Vanskeligheder. Et Hovedpunkt i Teorien er jo ogsaa brudt sammen sidste Efteraar, i 1926, idet det efter hele den foreliggende politiske Situation var ganske klart, at man ikke atter kunde tage et Ministerium af det største Mindretal, og det derfor blev det næststørste Mindretal, der kom til at danne Regeringen.

Men jeg skulde tro, at man i det hele taget ikke skal fæstne sig ved en eller anden Teori om, hvorledes saadanne Regeringer skal dannes, ikke heller ved en Teori om, at naar det lykkes ved en Dagsorden at styrte en Regering, skal Forslagsstillere Parti være det, der naturligt kaldes til at danne den nye Regering. Jeg tror, man her, hvis det skal kunne gaa under de nye Forhold, maa naa til en større Smidighed i Behandlingen af Spørgsmaalet om, hvorledes en Regering skal dannes, og at man heller ikke paa Forhaand kan afvise den Tanke, at der kan være visse Situationer, hvor det hele har trukket sig saaledes i Haardknude, at for at komme igennem, for paa tilfredsstillende Maade at løse Opgaverne fra Statens Side maa man forsøge en Samvirken imellem alle Partier i Form af en fælles Regering. Under den offentlige Diskussion har den Tanke været fremme, at man *altid* skulde have en saadan Regering, at det ligesom skulde være en gældende Regel, at Landets Regering udgik, om ikke ligefrem forholdstalsmæssigt, saa dog nogenlunde i Overensstemmelse dermed, af Folketingets eller af Rigsdagens forskellige Partier. Jeg tvivler om, at et saadant System vil være anvendeligt i Danmark. Selv i Svejs er det kun i meget ringe Grad gennemført, og dér, hvor der dog er den største Tilnærmelse til det, dér hviler det paa dette, at saa ganske faa af de meget omstridte Problemer overhovedet kommer til Behandling i Regeringen. Det forudsætter, at Regeringens Beslutninger er Beslutninger, der tages i Fællesskab, og at man ikke har det Styre paa mangfoldige Omraader af den enkelte Minister, som vi er vant til i Lande, hvor det parla-